

Spis treści

Wykaz ważniejszych skrótów	9
Wprowadzenie. Antropologia i wojna	13
1. Antropolodzy w koloniach - wojny „białego człowieka”	49
1.1. Antropolodzy w służbie imperium brytyjskiego - „wielka gra” i „małe wojny”	52
1.1.1. Zadanie podróżnika, żołnierza i badacza - James Cook	52
1.1.2. Podróżnicy i badacze „wielkiej gry” - Arthur Conolly i Alexander Burnes	55
1.1.3. „Małe wojny” w czasie „wielkiej gry” - Charles Callwell i Francis Edward Younghusband	61
1.1.4. Antropologia w służbie brytyjskiej administracji kolonialnej	66
1.1.5. Antropolodzy-szpiedzy podczas I wojny światowej - Thomas E. Lawrence i Gertrude Bell	77
1.1.6. Sukces antropologii w służbie administracji - „wojna o złoty tron”	84
1.2. Szpiedzy jako „badacze” Azji	90
1.2.1. Badania nad islamem - Christiaan Snouck Hurgronje	90
1.2.2. Plan podboju Chin - Carl Gustaf Mannerheim	94
1.3. Niemiecka antropologia kolonialna	99
1.3.1. Niemieccy antropolodzy w służbie kolonializmu	99
1.3.2. Antropometria w służbie idei narodowej - antropolodzy jako „łowcy głów”	103
1.3.3. Antropolodzy jako dywersanci - niemiecki dżihad na Bliskim Wschodzie	109
1.3.4. Niemiecki dżihad w Afryce - Leo Frobenius i Alois Musil	121
1.3.5. Niemiecka antropologia kolonialna w Afryce a geneza nazizmu	129
1.4. Antropolodzy amerykańscy w tworzeniu państwowości	134
1.4.1. Wojny o pogranicze - John Wesley Powell	134
1.4.2. Oblicza amerykańskiego zaangażowania - James Mooney i Franz Boas	137
1.4.3. Amerykańskie nauki społeczne na przełomie lat 30. i 40. XX w.	149
2. Antropolodzy na frontach II wojny światowej	155
2.1. Niemiecka antropologia nazistowska	159
2.1.1. Wojna o czystość rasową - Eugen Fischer	161
2.1.2. Antropologiczne inspiracje ideologii nazistowskiej	165

2.1.3. Zastosowania niemieckiej antropologii nazistowskiej – Eva Justin i Robert Ritter	174
2.1.4. Niemiecka polityka wschodnia – kolonizacja i poszerzenie przestrzeni życiowej	178
2.1.5. Poszukiwanie źródła germańskości – Stowarzyszenie Badawczo-Dydaktyczne Dziedzictwo Przodków (Ahnenerbe)	182
2.1.6. Powrót na Bliski Wschód – Franz Altheim i Ericka Trautmann	185
2.1.7. Poszukiwania aryjskości w Tybecie – Ernst Schäfer i Bruno Beger	189
2.1.8. Rozliczenie z niemiecką antropologią nazistowską	194
2.2. Antropolodzy japońscy w czasie wojny i ekspansji kolonialnej	198
2.2.1. Instytucjonalizacja japońskiej antropologii kolonialnej	198
2.2.2. Japońskie próby wykorzystania islamu	203
2.2.3. Antropolodzy japońscy w koloniach – wyspy Sachalin i Guam	205
2.3. Antropolodzy brytyjscy podczas II wojny światowej	214
2.3.1. Specyfika antropologii brytyjskiej w czasie II wojny światowej	214
2.3.2. Antropolog w służbie imperium – Edward E. Evans-Pritchard	217
2.3.3. Antropolog wśród Kaczinów w Birmie – Edmund Leach	221
2.3.4. Antropolog wśród Dajaków na Borneo – Tom Harrisson	224
2.3.5. Antropolodzy australijscy w obronie imperium brytyjskiego	225
2.3.6. Antropologia brytyjska podczas II wojny światowej – podsumowanie	234
2.4. Antropolodzy amerykańscy na frontach II wojny światowej	237
2.4.1. Ameryka na wojnie – stanowisko AAA i powstanie SfAA	237
2.4.2. Szkolenia na potrzeby wojny – kursy i podręczniki dla żołnierzy	249
2.4.3. Instytucje amerykańskiej antropologii wojennej – Biuro Koordynatora Informacji, Biuro Służb Strategicznych i Biuro Informacji Wojennej	255
2.4.4. Stanowisko Franza Boasa wobec II wojny światowej	267
2.4.5. Antropolodzy wobec nazizmu, emigracji i Holocaustu	270
2.4.6. Antropolodzy i badania obywateli amerykańskich pochodzenia japońskiego – War Relocation Authority (WRA)	280
2.4.7. Zastosowanie antropologii bez antropologów – szyfranci z plemienia Nawahów	284
2.4.8. Wojna w Afryce – Jack Harris i Carleton Coon	288
2.4.9. Badanie kultur „z dystansu” – Margaret Mead i Ruth Benedict	292
2.4.10. Wojna z Japonią – John Embree	305
2.4.11. Wojna w Birmie – Cora Du Bois i Gregory Bateson	314
2.4.12. Konsekwencje wojny dla amerykańskiej antropologii	327
3. Antropolodzy a „zimna wojna”	331
3.1. Koncepcja wojny przeciwpartyzanckiej – doświadczenia brytyjskie i francuskie	334
3.2. Zmiany instytucjonalne antropologii amerykańskiej	343
3.3. Powojenne programy badawcze antropologii amerykańskiej	346
3.4. Antropolodzy wobec konfliktów w Azji Południowo-Wschodniej – Korea, Tybet, Filipiny i Wietnam	363
3.5. Wojna przeciwpartyzancka w Wietnamie – programy CORDS i Phoenix	370
3.6. Niezrealizowany projekt Camelot	377
3.7. „Kontrowersja tajlandzka” i jej konsekwencje – powstanie Kodeksu Etyki AAA	399
3.8. Konsekwencje zaangażowania antropologów w czasie „zimnej wojny”	408

3.9. Badania „społeczeństwa pierwotnego” na potrzeby wojny – Napoleon Chagnon	415
4. Współczesność – antropologdzy na „wojnie z terrorem”	431
4.1. Zadania antropologów na początku XXI w. – kontekst powstania programu HTS	435
4.2. Program HTS – <i>Field Manual 3-24 i Human Terrain Team Handbook</i>	457
4.3. Stanowisko AAA i NCA wobec programu HTS	506
4.4. Antropologdzy na wojnie z partyzantką w Iraku i Afganistanie	524
4.5. Antropologia po wdrożeniu programu HTS	555
Zakończenie. Militaryzacja – przeszłość i przyszłość antropologii?	587
Bibliografia	617
Źródła internetowe	643
Załączniki	647
1. Lista kursów w ramach szkoleń dla członków zespołów Human Terrain Team (HTT)	647
2. Rezolucja Komitetu Wykonawczego AAA w sprawie Human Terrain System Project z 31.10.2007	650
3. Przykładowe narzędzia badawcze zespołów Human Terrain Teams (HTTs): wywiad częściowo ustrukturalizowany i wywiad dotyczący kwestii plemiennych	652
Indeks osób	655
Indeks pojęć	666